

ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДИЙН ЭРХ БА ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДЭД ИЖИЛ ТЭГШ ХАНДАХ НЬ: ОЛОН УЛСЫН ШИЛДЭГ ТУРШЛАГА БА МОНГОЛ УЛС ДАХ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Анар Алиев

Э. Оюунбилэг

ОУСК Компанийн засаглалын хөтөлбөр
Зүүн Ази, Номхон далайн бүс

Хувьцаа эзэмшигч болох түгээмэл шалтгаан

Хувьцаа эзэмшигч болох түгээмэл шалтгаан

Хяналт: Хувьцаа нь хөрөнгө оруулагчдад ТУЗ-ийн гишүүд, мөн боломжтой бол, гүйцэтгэх удирдлагыг томилох замаар тухайн компанид хяналт тавих, шийдвэр гаргахад нөлөөлөх хууль ёсны боломжийг олгодог. ХЭ-ийн саналын эрхтэй хувьцааны тоо олон болох тусам түүний нөлөөлөл нь их болно.

Ногдол ашиг: Хөрөнгө оруулах шийдвэр гаргахад ногдол ашгийн асуудал чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Компани нь ногдол ашгийг тогтмол хуваарилах тохиолдолд хөрөнгө оруулагчид урьдчилан таамаглаж болохуйц бэлэн мөнгөний урсгалтай болно /ялангуяа багц хувьцааг эзэмшдэг хөрөнгө оруулагчийн хувьд/

Хөрөнгийн олз: Хөрөнгө оруулагчид хөрөнгийн олз олох тул хувьцааг худалдаж авдаг. Хувьцааны үнэ өссөнөөс олох хөрөнгийн олзыг хүртэх тул хувьцааг борлуулах хэрэгтэй /ногдол ашигтай адилгүй/

Хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийн төрөл 1/2

- **Өмчлөх**
- **Өмчлөх бус**

- **Ерөнхий**
- **Тодорхой**

- **Үндсэн**
- **Туслах**

Хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийн төрөл 2/2

- **Засаглалд оролцох**
- **Ашиг хүртэх**
- **Бусад эрхийг хамгаалахад хэрэглэгддэг**

- **Энгийн хувьцаа эзэмшигчийн эрх**
- **Давуу эрхийн хувьцаа эзэмшигчийн эрх**

- **Ганцаарчилсан**
- **Хамтын**

ХЭ-дийн эрх ба ТУЗ

Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь:

- Бүх ХЭ-дийн эрх ашгийг төлөөлөх гол этгээд
- Тодорхой шийдвэрүүдийн гаргах онцгой эрхтэй
- ХЭ-дийн эрхийг хэрэгжүүлэх хамгийн тааламжтай нөхцлийг бүрдүүлж өгөх
- ХЭ-дийн эрхэд нөлөөлж болохуйц компани дах зөрчлийг шийдэх үүрэг бүхий хороодыг байгуулж болох
- ХЭ-дийн эрх, сонирхлыг зөрчсөнтэй холбоотой өргөдөл гомдолыг зохицуулах журам, тогтолцоог бий болгох

ХЭ-дийн эрхийг хамгаалах нь

- Компанийн тухай хуулиар баталгаажуулсан
- Шүүхийн хамгаалалт
- Санхүүгийн зохицуулах хороо
- ХЭ-дийн эрхийг хамгаалах ТББ-ууд

ЭЗХХАБ-ын Компанийн засаглалын зарчмууд II

*Компанийн засаглалын бүтэц нь ХЭ-дийн
эрхийг хамгаалах, эрхээ эдлэхэд нь тус
дөхөм үзүүлнэ*

ХЭ-дийн үндсэн эрх

- ХЭ-дийн үндсэн эрх:
 - 1) Хувьцаа өмчлөх эрхээ баталгаатай бүртгүүлэх
 - 2) Хувьцааг дамжуулах ба шилжүүлэх
 - 3) Холбогдох мэдээллийг авах
 - 4) ХЭ-дийн ээлжит хуралд оролцох, санал өгөх
 - 5) ТУЗ-ийн гишүүдийг сонгох
 - 6) Ашиг хүртэх
- Шийдвэр гаргахад оролцох эрх
- ХЭ-дийн ээлжит хуралд үр дүнтэй оролцох
- Тод, ойлгомжтой хөрөнгийн бүтэц
- Хөрөнгийн зах зээлийн ил тод байдал
- Саналын эрхээ хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гарах зардал, үр ашгийн талаарх мэдлэг

ЭЗХХАБ-ын Компанийн засаглалын зарчмууд III

Компанийн засаглалын бүтэц нь жижиг хувьцаа эзэмшигч болон гадаад хувьцаа эзэмшигчдийг оролцуулан бүх хувьцаа эзэмшигчдэд ижил тэгш хандах боломжийг хангасан байна

Эрх нь зөрчигдсөн тохиолдолд бүх хувьцаа эзэмшигчид зөрчигдсөн эрхээ сэргээлгэх боломжтой байх ёстой

ХЭ-дэд адил тэгш хандах нь

- Адил төрлийн хувьцааг эзэмших бүх ХЭ-д адил тэгш хандах ёстой
- Дотоод мэдээлэл эзэмшигч нь дотоод мэдээллийг ашиглан арилжаанд оролцохыг хориглоно
- ТУЗ-ийн гишүүд болон гүйцэтгэх удирдлагын гишүүд нь өөрийн ашиг сонирхол бүхий хэлцлийг мэдээллэх үүрэгтэй

ХЭ-дийн эрхийн асуудалд нөлөөлөх хүчин зүйлс

Өмчлөлийн төвлөрөл

Өмчлөлийн бүтцийн
ил тод байдал

“Нэг хувьцаа – нэг санал”
зарчим

ХЭ-дийн эрхийг хамгаалах асуудалд тулгарч буй бэрхшээлүүд

Нээлттэй компани

Хүчирхэг гүйцэтгэх удирдлага
Сул дорой ХЭ

Гэр бүлийн эзэмшлийн компани

Хүчирхэг удирдлага
Гадны ТУЗ-ин гишүүдгүй

Хаалттай компани

Хүчтэй олонх
Сул дорой цөөнх

Шилжилтийн э/з-тай орнууд дах компаниуд

Бүхнийг мэдэгч удирдлага
Эсэргүүцэл байхгүй

Хөгжиж буй э/з-тай орнууд дах компаниуд

Чадалтай удирдлага
Холбоотой хөрөнгө оруулагчид

ОУСК-ийн туршлага

- Сул дорой эрх зүйн тогтолцоотой орнууд дах компанийн засаглалын түвшин дор байдаг
- Компанийн засаглалын хөгжлийн түвшин нь зах зээл дэх мэдээллийн тэнцвэргүй байдлын түвшнээс хамаардаг
- Сул дорой эрх зүйн орчинд үйл ажиллагаа явуулдаг компаниуд гадаадын хөрөнгийн биржэд бүртгэлтэй тохиолдолд тэдгээрийн засаглалын түвшин илүү сайн байдаг
- Сайн засаглал нь эдгээр компаниудын зах зээлийн үнэлэмжийг дээшлүүлдэг

Хөгжсөн орнууд дах ХЭ-дийн эрхийн хамгаалалтын асуудлууд

Компанийн эрх зүйн төвлөрөх асуудал нь ХЭ болон гуравдагч этгээдийн эрхийг үр ашигтай хамгаалах асуудал байх ёстой..... /ба/энэ нь бизнесийн үр ашиг, өрсөлдөх чадварын гол нөхцөл болох шинжтэй.

... ХЭ-дийн эрхийн хамгаалалтын асуудлыг бэхжүүлэх нь юуны түрүүнд дараах зүйлсд тулгуурласан байх ёстой:

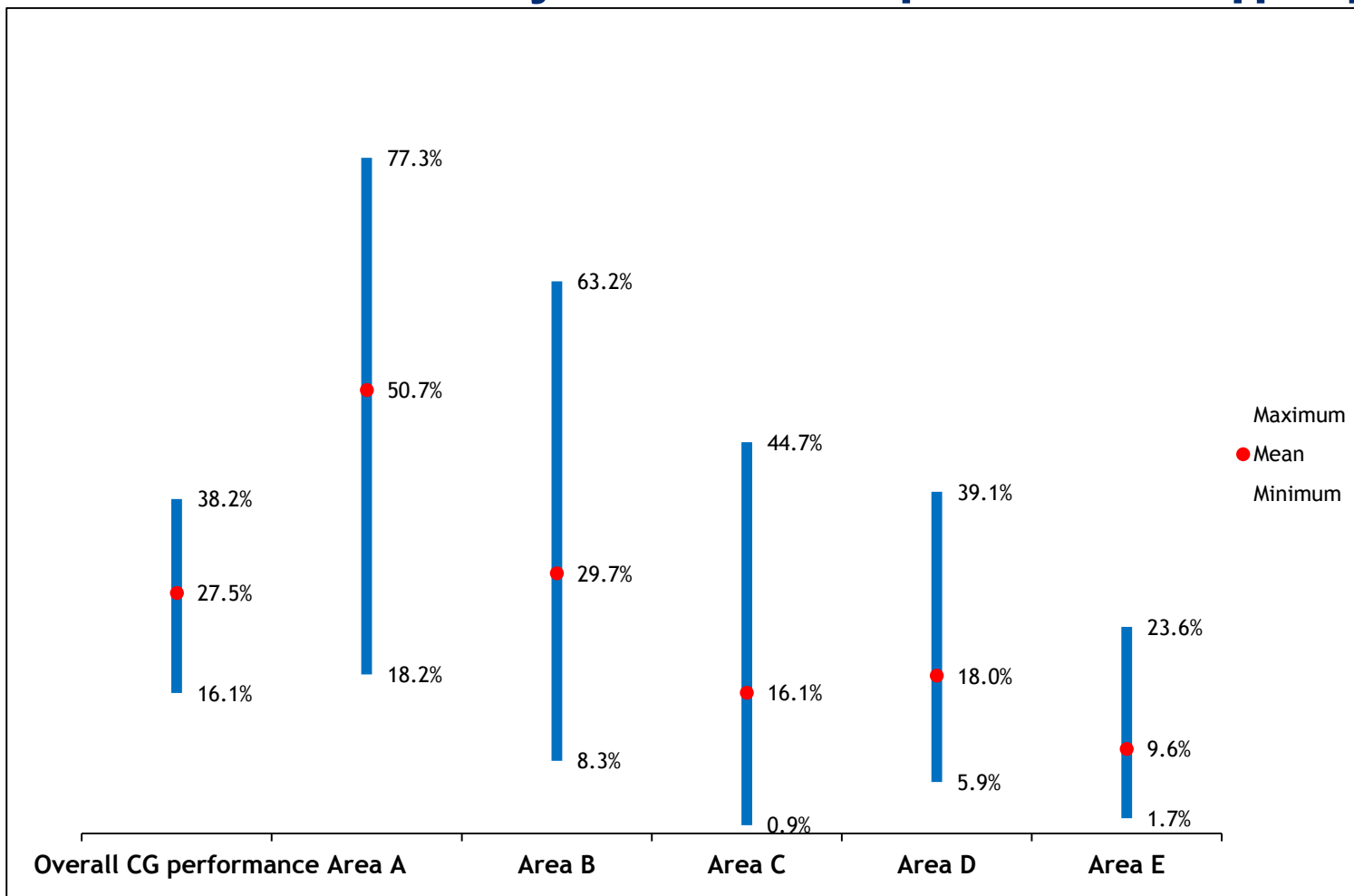
- a) ямар эрх байгаа, тэдгээрийг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар дэлгэрэнгүй мэдээллээр хангах;
- b) Одоо байгаа эрхийг үр ашигтай хамгаалахад шаардлагатай арга хэрэгслийг сайжруулах

Excerpts from EC directives

КЗ-ын модель болон хөгжиж буй орнууд

- Англи-Америкийн модель өөр нөхцөл байдалд тохиромжтой эсэх:
 - Азийн орнуудад – гэр бүлийн эзэмшлийн компаниуд
 - Хуучин социалист орнуудад - ганц том ХЭ нь өмчийн эзэн ба гүйцэтгэх удирдлагын үүргийг хослуулах хандлагатай
- Нөлөө бүхий ХЭ нь компанийг засаглалаа сайжруулах болон дотоод хяналтын бүтцийг сайжруулах талаар арга хэмжээ авхуулж чадна

Монголын Хөрөнгийн биржд бүртгэлтэй топ компаниудын КЗ-ын үнэлгээний үр дүн

А ХЭ-дийн эрх

В ХЭ-тэй тэгш хандах

С. Оролцогч талууд

Д. Ил тод нээлттэй байдал

Е ТУЗ-ийн үүрэг хариуцлага

Maximum
● Mean
Minimum

ХЭ-дийн эрх: Одоогийн практикийн тойм

ХЭ-дийн эрхийн хэрэгжилтийн бүтэц

- ХЭ-дийн үндсэн эрх
- ХЭ-дийн ээлжит хуралд оролцох, мэдээллийн хүртээмж
- ХЭ-дийн хурлын үр ашиг, хурлын үйл явц

ХЭ-дэд адил тэгш хандах

- Хувьцааны эрх, саналын эрх болон саналын эрхийн өөрчлөлт
- Жижиг ХЭ ТУЗ-ийн гишүүдийг томилох асуудалд нөлөөлөх чадвар
- ХЭ болон зөрчигдсөн эрхээ сэргээлгэх асуудал
- Жижиг ХЭ ба ХЭ-дийн ээлжит хурал

ХЭ-дийн эрхийг хамгаалах ба хөрөнгийг зах зээл

- ХЭ-дийн эрхийн хамгаалалтын түвшин өндөр байх тусам тухайн компани илүү их хөрөнгө татах боломжтой болно
- Санхүүгийн урсгал нь хяналтын багц эзэмшигчийн гарт төвлөрөх нь хөрөнгийн зах зээлд эерэг дохио өгдөг эсэх талаар нотлох баримт бараг үгүй

ДҮГНЭЛТ

- Компанийн засаглалын бүтэц нь:
 - ✓ ХЭ-дийн эрхийг хамгаалах;
 - ✓ ХЭ-дэд адил тэгш хандах нөхцлийг бүрдүүлэх ёстой
- Эрх нь зөрчигдсөн тохиолдолд зөрчигдсөн эрхээ сэргээлгэх боломж бүх ХЭ-дэд байх ёстой
- ХЭ-дийн эрхийн хамгаалалтын түвшин нь санхүүгийн зах зээл болон тухайн орны эдийн засгийн хөгжилд нөлөө үзүүлдэг

ОУСК-ийн үйлчилгээ

Танай компанийн хэрэгцээнд тулгуурлан ОУСК-аас КЗ-ын чиглэлээр дараах үйлчилгээг үзүүлж болно:

- ✓ КЗ-ын үнэлгээ
- ✓ Тусгай сэдэв бүхий сургалтууд
- ✓ ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны үр ашгийг сайжруулахад чиглэгдсэн ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны журам бусад эрх зүйн актыг нягтлан хянах үйлчилгээ
- ✓ Компанийн дотоод эрх зүйн акт, Компанийн засаглалтай холбоотой журмуудыг хянах
- ✓ ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодыг шинээр бий болгох, үйл ажиллагааг сайжруулах
- ✓ КЗ-ын кодекс, журам, КЗ-ын үнэлгээтэй харьцуулсан дүн шинжилгээ хийх
- ✓ КЗ-ын асуудлыг олон нийтэд толилуулах шилдэг аргыг нэвтрүүлэхэд туслалцаа үзүүлэх
- ✓ Хяналтын орчны бүтэц, үйл явцын үнэлгээ
- ✓ ТУЗ-ийн нарийн бичгийн даргад туслалцаа үзүүлэх, коучинг хийх
- ✓ Шинээр томилогдсон ТУЗ-ийн гишүүдэд зориулагдсан сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулах
- ✓ Компанийн засаглалын гарын авлагыг боловсруулах
- ✓ Ашиг сонирхлын зөрчлийн хэлцлийн журам, бизнесийн ёс зүйн бодлого журмыг боловсруулах
- ✓ IPO хийх бэлэн байдлыг дүгнэх үйлчилгээ

АНХААРАЛ ТАВЬСАНД БАЯРЛАЛАА!

АСУУЛТ?